

בבא קמא מ"ז

אמר רבא, שור שנגח את הפרה והפילה את ולדה, לא שמים את כל אחד מהם בפני עצמו. שאם אין אתה אומר כך, אתה גורם למזויק הפסד במה שהוא משלם יותר. אלא שמים כמה הפרה המעוברת היתה שווה לפני הנגיחה, וכמה היא שווה אחרי הנגיחה, בין אם מת ובין אם הוזקה.

וכן שמים בקוטע יד עבדו של וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חברו, לא שמים את חברו ובמזיק שדה של חברו היד בפני עצמה, כמה אדם רוצה לקבל אם יקטעו את יד עבדו²²². אלא כמה העבד היה שווה מקודם, וכמה הוא שווה עכשיו ללא היד. וכן אתה מוצא במזיק שדה של חברו. אם קצץ את נטיעותיו, או בהמה שאכלה ערוגה אחת, שמים כמה היתה בית סאה באותה שדה שווה מקודם וכמה היא שווה עכשיו²²³.

פרה מעוברת הזקתיך בפרה שאל רב אחא בנו של רבא את רב אשי, אם הדין מעוברת שמים לך הוא שהמזיק חייב לשלם את כל הנזק, מדוע חוששים שהמזיק לא יפסיד, ולא שמים את הפרה ואת הולד בפני עצמם? אמר לו, מפני שהמזיק יכול לומר פרה מעוברת הזקתי לך, וצריך לשום את הנזק בפרה מעוברת²²⁴.

פטומא לבעל הפרה נפחא רב אמר לבעל הפרה רב אחא בר"י אמר חולקים וכן הלכה ובפרה של אדם אחד וולד של אדם אחר, פשוט שהמזיק משלם משלם את השבח מחמת שהשמינה מהריונה לבעל הפרה ולא לבעל הולד, שהרי אין זה קשור לולד. ונלקו למי מגיע השבח שהפרה שווה יותר בגלל שנראית נפוחה, רב פפא אמר שהוא של בעל הפרה, רב אחא בנו של רב יעקב אמר שבעל הפרה ובעל הולד חולקים בו, כיון שהנפוח הוא מחמת הולד שבבטנה. והלכה שחולקים.

משנה

הכניס לחצר ברשות ושלא ברשות הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ושברה בהמתו של בעל הבית פטור, ואם הוזקה בהן בעל הקדרות חייב. ואם הכניס ברשות, בעל החצר חייב. הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור, ואם

222 שהרי אדם שיש לו עבד שלם בגופו לא יסכים שיקטעו את ידו אלא אם יקבל דמים מרובים. רש"י.

223 תוס' הקשו מדוע לא אמר וכן שמין בדמי ולדות. ואפ' רשב"ג לא חולק אלא מפני שהאשה משביחה יותר אחרי הלידה. ונראה לר"י שבין לחכמים ובין לרשב"ג שמים את דמי הולדות בפ"ע ולא אגב האשה כיון שגוף האשה אינו ממון של הבעל. והמשנה לא דברה בשומת דמי הולד אלא בשומת שבח הולדות. תוס'.

224 המקשה סבר שכיון שהפרה והולד הם שני גופים שמים כל אחד בפני עצמו. ואינו דומה לקוטע יד עבדו ומזיק שדהו שהעבד הוא גוף אחד, והשדה שהיא של אדם אחד היא כגוף אחד. והגמרא מתרצת שהפרה והולד הם גוף אחד. תוס'.

הזוקה בהן בעל הפירות חייב, ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב. הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו שורו של בעל הבית או שנשכו כלבו של בעל הבית פטור, נגח הוא שורו של בעל הבית חייב. נפל לבורו והבאיש מימיו חייב, היה אביו או בנו לתוכו משלם את הכופר, ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב²²⁵.

רבי אומר, בעל הבית אינו חייב לשלם על מה שהקדרות הפירות והשור שהכניסו לחצרו הוזקו גם אם נתן רשות להכניסם, מפני שלא קיבל עליו לשמור שלא יוזקו.

גמרא

אם הקדר הכניסם ברשות פטור כרבי שואלת הגמרא שלכאורה יש סתירה במשנה. שאמר כל בסתמא לא קיבל שמירה שבתחילה אומרת המשנה, שקדר שהכניס את קדרותיו שלא ברשות, הוא חייב בנזקי בהמתו של בעל הבית. ומשמע שאם הכניסם ברשות אינו חייב בנזקי בהמתו של בעל החצר, ולא אומרים שבעל הקדרות קיבל עליו את שמירת בהמתו של בעל החצר. וזה כרבי הסובר שכל עוד שלא קיבל לשמור אינו חייב בנזק, אף שנתן לו רשות להכניס. וסובר שבסתם בעל הבית לא קיבל עליו שמירה. ולכן גם בעל הקדרות בסתם לא קיבל עליו לשמור שבהמתו של בעל הבית לא תזקק על ידי קדרותיו. וקשה מהסיפא, החלק השני של דברי התנא קמא, אם הכניס ברשות בעל חצר חייב²²⁶. שהיא כחכמים החולקים על רבי שסוברים שבעל החצר שנתן רשות להכניסם קיבל עליו בסתם את שמירתם. וכן הם סוברים שבעל הקדרות שקיבל רשות להכניסם קיבל עליו בסתם לשמור שלא יזיק לבעל הבית. ועוד קשה מסוף המשנה, רבי אומר בכולן אינו חייב עד שיקבל בעל הבית לשמור. והרישא והסיפא היא דברי רבי ואמצעיתהשל המשנה היא כדברי חכמים?

אמר רבי זירא, המשנה נשתנה על ידי שני תנאים. התנא ששנה את הרישא סובר שחכמים אינם חולקים על רבי וסוברים שבסתם לא קיבל עליו שמירת נזקיו. ותנא האחר במציעתא סובר שחכמים חולקים על רבי וסוברים שבסתם קיבל עליו שמירת נזקיו. רבא אמר, כל המשנה היא כחכמים, וחכמים חולקים על רבי וסוברים שאם בעל הבית נתן רשות להכניס אותם לחצרו, כמו שאמר הכנס ואשמור לך. והוא קיבל בסתם לשמור על הקדרות שלא יוזקו ואפילו נשברו

225 שלשת הבבות נשנו בדרך לא זו אף זו. אם המשנה היתה אומרת את הדין בקדירות היינו אומרים שבקדרות שנזקו להשבר ברשות בעה"ב חייב מפני קיבל עליו את שמירתן, אבל לא בפירות. ואם המשנה היתה אומרת את הדין בפירות שנזקו להתקלקל אבל לא בבהמה. תוס'.

226 אבל לא דייק מהרישא עצמה, שלא ברשות ושברתן בהמתו של בעל הבית פטור, ברשות חייב. ובסתם קיבל עליו שמירה כחכמים וקשה על מה שאם הוזקה בעל הקדרות חייב כרבי. מפני שאפשר להעמידה כרבי, וה"ה שברשות פטור, והתנא אמר שלא ברשות משום שרצה לומר שאם הוזקה בהם בעל הקדרות חייב. אבל בסיפא אי אפשר לומר שנקט משום שברתן בהמתו של בעה"ב. מפני שנאמר במפורש ואם הכניס בעל החצר חייב. ושואל התוס' איך נסביר את הבבא של הכניס שורו, הרי גם בחצר השותפין חייב! וי"ל שהכשיו סבורים שלפי רבי כשמכניס שורו ברשות כאילו אמר שיפטור כל אחד בנגיחות של שורו. ולפי האמת לרבי אם הכניס שורו ברשות הוזק חייב הוזק פטור, כמו שאומרים בכניס שורך ואשמרנו. תוס'.

ברוח²²⁷. אבל בעל הקדרות לא קיבל בסתם לשמור כלל.

רב אמר רק שהוחלקה אבל אכלה הכנים פירותיו לחצר בעל הבית וכו': אמר רב, מה ומתה פטור היה לה שלא תאכל ששנינו שאם בהמתו של בעל הבית הוזקה בקדיות בעל הקדירות חייב, זה רק כשהוחלקה בהם. אבל אם הבהמה אכלה מהם יותר מדי ומתה, בעל הפירות פטור, שיכול לומר 'היה לה שלא תאכל'²²⁸. ואמר רב ששת, נראה שרב אמר את הדברים כאשר נמנם וישן. שהרי שנינו בברייתא, הנותן סם המוות לפני בהמת חברו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. והברייתא אומרת רק שאם שם לפני בהמת חברו סם המוות פטור מדיני אדם, מפני שבהמה אינה עשויה לאכול את סם המוות, אבל אם שם לפני פירות שהבהמה עשויה לאכול ואכלתם ומתה יהיה חייב בדיני אדם. ולפי רב מדוע לא נאמר 'היה לה שלא תאכל'? דוחה הגמרא, שגם אם נתן פירות פטור מדיני אדם ולא רק בסם המוות. והברייתא אומרת סם המוות ללמד שגם מי ששם לפני בהמת חברו סם המוות שהבהמה אינה עשויה לאכול, הוא חייב בדיני שמים. או שנאמר, שהברייתא מדברת בעשב שהוא סם המוות, אלא שהבהמה עשויה לאכול²²⁹ והוא כמו פירות.

האשה שנכנסה לטחון חטים שלא והקשו על רב ממה ששנינו האשה שנכנסה לטחון²³⁰ ברשות ואכלתן בהמתו. חטים אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו

של בעל הבית פטור אם הוזקה חייבת. ומדוע לא נאמר היה לה שלא תאכל? ומתרת הגמרא האם הברייתא עדיפה מהמשנה שאומרת אם הוזקה חייב והעמדנו אותה כשהוחלקה בהם ולא כשאכלתם. וכן נאמר בברייתא. והמקשה הקשה מפני שבמשנה שאומרת, ואם הוזקה בהן אפשר להסביר שהוזקה על ידי שהחליקה על ידי הפירות. אבל בברייתא שנאמר בה ואם הוזקה ולא נאמר בהן, נאמר שאם אכלה אותם והוזקה חייב, ולא אומרים היה לה שלא תאכל. והמתרץ סובר שאין הבדל בין שתי הלשונות ובשתיהן אפשר לומר שהכוונה אם אכלה את הפירות והוזקה.

ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, הכנים שורו לחצר בעל הבית ואכל חטים והתריז ומת פטור. ואם הכנים ברשות, בעל החצר חייב. ומדוע לא נאמר היה לו שלא יאכל? אמר רבא, כיצד מקשים ממקרה שקיבל רשות על מקרה שלא ברשות. אם הכנים את שורו ברשות, בעל החצר קיבל עליו את שמירת שורו

227 ואינו כמו שאמר הא ביתא קמך בפרק הזהב שאינו אלא מראה לו מקום, ואפילו אם קיבל שכר אינו עבד השמירה אלא עבד המקום. תוס'.

228 אין לפרש מפני שהוא כרוח שאינה מצויה שהרי הגמרא מביאה שבאכל חטים והתריז במשום שברשות קיבל עליו שמירה, והרי ש"ח פטור ברוח שאינה מצויה. אלא כיון שהביא עליו את הדבר שמזיק לו במתכוון אינו ראוי שהמזיק לו יהיה חייב על הנזק. תוס'.

229 ולא השמיע את הדין בשאר פירות מפני החידוש שבאפרזתא שהוא סם המוות פטור מדיני אדם אפ' שהיתה אבודה מן העולם. תוס'.

230 אפ' שהוא משתכר בשכר הריחיים היא צריכה רשות. תוס'.

ואפילו חנק את עצמו.

